

Ontwerp uitvoeringsnotitie Vrijwilligerswerk en Mantelzorg

Gemeente Alphen aan den Rijn

oktober 2007

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding	3
Hoofdstuk 2. Belang van vrijwilligerswerk en mantelzorg	5
2.1. Vrijwilligerswerk	5
2.2. Mantelzorg	6
Hoofdstuk 3. Huidig beleid/activiteiten	7
3.1. Vrijwilligerswerk	7
3.2. Mantelzorg	10
Hoofdstuk 4. Maatschappelijke ontwikkelingen en trends	14
4.1. Maatschappelijke ontwikkelingen	14
4.2. Trends	15
Hoofdstuk 5. Nieuw beleid voor vrijwilligerswerk en mantelzorg	18
5.1. Vrijwilligerswerk	18
5.2. Mantelzorg	20
5.3. Evaluatiecriteria	22
Hoofdstuk 6. Financiën	23
Bijlagen:	24
1. Aandachtsgroepen	24
2. Activiteitenplan Vrijwilligerswerk	25
3. Activiteitenplan Mantelzorg	28

Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn twee werksoorten waar al sinds mensenheugenis vele miljoenen mensen zich mee bezig houden. Nederland behoort tot de hoogst scorende landen als het gaat om het aantal mensen dat actief is als vrijwilliger of mantelzorger. Beide werksoorten hebben door de jaren heen veel aanpassingen en wijzigingen ondergaan. Deze aanpassingen zijn afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen, waardoor de kijk op het vrijwilligerswerk en mantelzorg verandert. Altijd al waren er mensen die activiteiten organiseerden voor anderen in dorp of stad. Er is dus niets nieuws onder de zon zou je kunnen zeggen.

Met de komst van de Wmo leek het alsof er geheel nieuwe dingen moesten komen of dat er iets nieuws zou ontstaan. De verwachting is dat de gemeente als uitwerking van de Wmo door de inzet van vrijwilligers en mantelzorg een deel van de maatschappelijke vragen in de samenleving beantwoordt.

De belangrijkste vragen zijn de vergrijzing (meer ouderen, die steeds ouder worden. Deze mensen willen zo lang mogelijk actief en zelfstandig blijven en hebben in toenemende mate hulp nodig bij hun dagelijkse bestaan. Daarnaast is er een groep mensen die niet in staat zijn zelfstandig deel te nemen aan de samenleving (mensen die niet de Nederlandse taal spreken zonder betaalde baan, mensen met een laag inkomen). Of het vrijwilligerswerk en mantelzorg op den lange duur inderdaad een substantiële bijdrage zal leveren aan de oplossing van de sociale vraagstukken kan nu niet zomaar beantwoord worden.

Door de invoering Wmo is de gemeente genoodzaakt om zowel het vrijwilligersbeleid als het beleid voor mantelzorg kritisch te bezien en daar waar mogelijk aan te passen. Hierbij is er niet alleen aandacht voor mensen die gebruik maken van de diensten en het werk dat de mantelzorgers en vrijwilligers verrichten maar zeker zoveel aandacht is er voor de mensen die belangeloos hun tijd en energie inzetten ten behoeve van anderen.

De komst van de Wmo biedt in ieder geval kansen om te bezien welke extra impuls er nodig en mogelijk is waardoor alle mensen die betrokken zijn er beter van worden. Binnen de Wmo is vrijwilligerswerk en mantelzorg een van de prestatievelden.

Prestatieveld 4 van de WMO beschrijft de gemeentelijke taak t.a.v. vrijwilligers en mantelzorgers: *het ondersteunen van mantelzorgers, daaronder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers*

De begrippen mantelzorg en vrijwilligers worden sinds de komst van de Wmo steeds in een adem genoemd. Dat was tot voor kort zeker niet het geval. Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn twee verschillende werksoorten die we in het kader van deze beleidsnotitie onderscheiden. In het algemeen wordt gezegd dat je voor vrijwilligerswerk kiest en dat mantelzorg je overkomt. Maar uiteraard speelt een persoonlijke keuze van mensen hierbij ook een rol. Er zijn ook raakvlakken, maar we doen beide werksoorten te kort als we geen aandacht besteden aan de specifieke kenmerken daarvan.

Kaders.

Zoals aangegeven is vallen deze 2 werksoorten onder de Wmo en wij hanteren in deze notitie dan ook de uitgangspunten van deze wet en van het lokale beleid. Daarnaast zijn de volgende punten van belang:

Regierol: richting geven, ruimte geven, resultaten benoemen, rekenschap afleggen en relaties onderhouden met samenwerkingspartners. Vanuit deze rol brengt de gemeente partijen bij elkaar en stimuleert tot een gezamenlijke aanpak van de maatschappelijke vragen op het terrein van mantelzorg en vrijwilligerswerk.

Wij streven naar een gezamenlijke aanpak t.b.v. mantelzorgers en zorgvragers waarbij wij samenwerken met instellingen en professionals die een vanzelfsprekende ingang hebben bij deze groep zoals bijv. 1e lijnszorg en thuiszorg.

Sterk voor kwetsbaar: De gemeente zorgt voor voldoende ondersteuningsmogelijkheden voor vrijwilligers en mantelzorgers. Daarbij is de ondersteuning aanvullend op wat mensen zelf kunnen en zal mantelzorg niet de professionele zorg vervangen.

Civil Society. Niet alleen de gemeente speelt een rol, ook het bedrijfsleven kan van grote betekenis zijn bij de ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

Bestuurlijk belang.

Behalve dat dit thema een speerpunt is binnen de Wmo hebben beide onderwerpen ook de belangstelling van het lokale bestuur. In het collegeprogramma 2006-2010 is opgenomen dat er meer aandacht moet zijn voor de ondersteuning van het vrijwilligerswerk en mantelzorg. Het college wil dit ondersteunen door cursussen, compensatiemogelijkheden, administratieve ondersteuning, respijtzorg (dit is vervangende mantelzorg) en het werven van vrijwilligers. Daarnaast heeft de gemeenteraad een bestuursopdracht bij het college neergelegd met de volgende doelstelling:

- Betere bekendheid met vrijwilligerswerk en diversiteit ervan
- Betere bekendheid van de vacaturebank
- Verhogen van de tevredenheid van vrijwilligers, verbeteren van de ondersteuning, bevorderen werksfeer en aanbieden van scholing, vergroten van inzicht in hoe de vrijwilligersorganisaties de tevredenheid van hun vrijwilliger bevorderen.

Eveneens is er een motie aangenomen over Burenhulp. Deze wordt uitgewerkt binnen het Wmo beleidsplan onder het speerpunt sociale cohesie.

Opbouw van deze notitie.

In hoofdstuk 2 beschrijven wij wat er verstaan wordt onder vrijwilligerswerk en mantelzorg en wat het belang ervan is. In hoofdstuk 3 staat een toelichting op de Alphenese situatie. Ook geven wij in dit hoofdstuk aan op welke wijze er afstemming heeft plaatsgevonden met de belangrijkste organisaties die zich met de uitvoering bezig houden en kunt u lezen welke knelpunten men ervaart en welke wensen er zijn. Hoofdstuk 4 gaat nader in op de ontwikkelingen en trends van beide werksoorten. Vervolgens leest u in hoofdstuk 5 de voornemens van het nieuwe beleid en hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de beschikbare financiën. Bijlage 1. is een toelichting op aandachtsgroepen. Bijlage 2 is het activiteitenplan voor vrijwilligerswerk en bijlage 3 voor mantelzorg.

In dit hoofdstuk beschrijven wij de definities van het vrijwilligerswerk en mantelzorg en geven wij aan wat het maatschappelijk belang is van beide werksoorten.

2.1. Vrijwilligerswerk

2.1.1. Definitie van vrijwilligerswerk

Alvorens in te gaan op het belang van vrijwilligers is het voor een eenduidige benadering van belang nader in te gaan op de definitie van het begrip "vrijwilligerswerk". Vrijwilligerswerk kan als volgt worden gedefinieerd:

(Georganiseerd) vrijwilligerswerk: dit is werk dat in enig georganiseerd verband en op reguliere basis onbetaald en onverplicht wordt verricht ten behoeve van anderen of (van de kwaliteit) van de samenleving in het algemeen.

NB. Door een toename van het aantal vrijwilligers in de zorg, die dit niet altijd georganiseerd doen staat het begrip "georganiseerd verband" momenteel ter discussie.

2.1.2. Belang van het vrijwilligerswerk

Het maatschappelijke belang van vrijwilligerswerk komt op diverse manieren tot uiting:

- Bevorderen van sociale cohesie

De samenleving is individualistischer, anoniemer en mobieler geworden. Door grotere persoonlijke vrijheid, meer individuele keuzemogelijkheden, afname van sociale controle en doordat oude verbanden (bijv. buurt, kerk) zijn weggefallen, is gemeenschapszin en sociale samenhang geen vanzelfsprekendheid meer. Vrijwilligerswerk kan een bijdrage leveren aan nieuwe sociale verbanden en aan het uitbreiden en intensiveren van bestaande netwerken. Hiermee is er tegenwicht voor de negatieve aspecten van de voortgaande individualisering, zoals bijvoorbeeld de toenemende eenzaamheid.

- Uitbreiding en versterking van het aanbod van activiteiten

Het vrijwilligerswerk levert een aanzienlijke bijdrage aan het totale aanbod van activiteiten in de samenleving. Deze activiteiten worden voor een groot deel door vrijwilligers gedragen, zoals bijvoorbeeld binnen buurtverenigingen, sportclubs, carnavalsverenigingen en zelforganisaties van migranten. Daarnaast zijn er professionele instellingen die samen met vrijwilligers functioneren, bijvoorbeeld binnen het onderwijs, welzijn en de zorg.

- Sociale Activering

Personen die een WWB of een WW-uitkering ontvangen, kunnen soms niet zomaar terecht op de reguliere arbeidsmarkt. Deze mensen krijgen een traject aangeboden waarbij ze een dagritme opdoen en wennen aan verplichtingen die een betaalde baan met zich mee brengt. Het vrijwilligerswerk kan zo'n traject zijn. Daarnaast zijn er ook personen die in het geheel niet meer deel kunnen nemen aan het arbeidsproces. Vrijwilligerswerk is voor hen een mogelijkheid om te participeren in de samenleving. Deze personen hebben echter wel goede begeleiding nodig.

- Zelfontplooiing en inzet van kwaliteiten

Het doen van vrijwilligerswerk biedt mensen de mogelijkheid om kwaliteiten in te zetten voor zinvol werk voor de maatschappij. Daarnaast kunnen mensen door het verrichten van vrijwilligerswerk nieuwe kennis en vaardigheden opdoen.

2.2. Mantelzorg

2.2.1. Definitie van mantelzorg

Alvorens in te gaan op het belang van mantelzorg omschrijven we allereerst wat hieronder wordt verstaan.

Onder mantelzorg verstaan we het volgende: 'Mantelzorgers zorgen voor iemand tot wie ze in een persoonlijkerelatie staan: een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende (ouder, kind of ander familielid, vriend of buur). De mantelzorger is geen beroepsmatige zorgverlener, maar verleent onbetaalde zorg omdat zij/hij een persoonlijke band heeft met de zorgvrager. De zorg die zij geven, overstijgt de 'gebruikelijke zorg'¹ die er tussen huisgenoten bestaat en is vaak langdurig, intensief en afhankelijk van de behoefte van de zorgbehoevende'.

Mantelzorgers verrichten uiteenlopende werkzaamheden, die variëren van huishoudelijk werk (koken, wassen, schoonmaken), coördinatie (overleg met o.a. beroepskrachten), logistiek (vervoer naar ziekenhuis of elders), administratie (regelen van voorzieningen en financiën) tot verzorging (helpen met eten en aankleden), verpleging (wondverzorging en medicijnen toedienen) en psychische steun (troost en afleiding bieden, leren omgaan met de situatie).

2.2.2. Belang van mantelzorg

Het belang van mantelzorg komt op diverse manieren tot uiting:

- Sociale cement van de stad

Mantelzorgers zetten zich belangeloos in voor anderen uit solidariteit, naastenliefde, rechtvaardigheid en eigen verantwoordelijkheid. Ze zijn bereid de zorg te verlenen. Waar mensen hun verantwoordelijkheid nemen moet deze verantwoordelijkheid worden gerespecteerd en niet worden doorkruist.

- Bevorderen van zelfstandig functioneren van mensen met een beperking

Veel oudere, gehandicapte of zieke burgers willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Mantelzorg biedt de mogelijkheid eerder ontslagen te worden uit een ziekenhuis of verpleeghuis. De mantelzorger is een belangrijke partner in het lokale zorgbeleid.

- Toenemend beroep op informele zorg

Steeds meer ouderen, gehandicapten en chronisch zieken hebben (kwalitatief goede) zorg nodig. De verwachting is dat er een tekort aan professionele zorg zal ontstaan die in toenemende mate wordt opgevangen door de naaste omgeving van de zorgvrager (informele zorg). Tweederde van alle zorg in Nederland bestaat uit informele zorg (mantelzorgers en zorgvrijwilligers). Bron: de mantelzorger in beeld, kamerstuk, 17 juni 2005/ SCP, 'Mantelzorg. Over de hulp van en aan mantelzorgers', 2003).

- Economisch belang

Mantelzorg vormt een omvangrijk, onbetaald, onderdeel van de care-kant in de gezondheidszorg. Alle mantelzorg landelijk opgeteld, verrichten deze wekelijks het werk van zo'n 650.000 betaalde zorgverleners. Mantelzorg vertegenwoordigt een geschatte waarde van € 4 tot € 7 miljard per jaar (Van den Berg, 2005). Ter vergelijking, in de hele sector verpleging en verzorging gaat jaarlijks € 9 miljard om (SCP, 2003). Afhankelijk van de gehanteerde uitgangspunten is een bedrag tussen € 1 en € 6 miljard nodig om de mantelzorg door professionele zorg te vervangen.

¹ Gebruikelijke zorg is zorg waarop geen aanspraak bestaat vanuit de AWBZ. Het is de normale, dagelijkse zorg die partners of ouders en inwonende kinderen geacht worden elkaar onderling te bieden omdat ze als leefeenheid een gezamenlijk huishouden voeren en op die grond een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het functioneren van dat huishouden (Protocol Gebruikelijke Zorg, CIZ, 2005)

Hoofdstuk 3. Huidige beleid/activiteiten

In dit hoofdstuk leest u wat de huidige situatie is in Alphen aan den Rijn en op welke wijze de wensen vanuit de samenleving zijn geïnventariseerd. Wij hebben gebruik gemaakt van de gegevens die beschikbaar zijn. Hieronder vallen ook de Wmo bijeenkomsten die al eerder zijn gehouden.

Het vorige vrijwilligersbeleid dateert uit 2001. In de periode daarna vonden een aantal omvangrijke ontwikkelingen plaats, zoals onder meer de invoering van de Wmo, wijkgericht werken (ISV). Deze veranderingen zijn er mede de oorzaak van om de huidige nota Lokaal vrijwilligersbeleid "vrijwillig en actief" opnieuw te bekijken. Het is tevens noodzakelijk om voor mantelzorg beleid vast te stellen.

3.1. Vrijwilligerswerk

In de gemeente Alphen aan den Rijn zijn ongeveer 380 organisaties met vrijwilligers actief in verschillende sectoren zorg, welzijn, informatie/advies, sport, kunst/cultuur en religie. Sportverenigingen krijgen vaak ondersteuning vanuit landelijke koepels. Dit geldt ook voor patiëntenverenigingen en belangenorganisaties. Daarnaast is het sinds 2004 mogelijk voor organisaties om ondersteuning te krijgen vanuit het Steunpunt Vrijwilligerswerk van Stichting Welzijn. Ondanks de beschikbare ondersteuning hebben organisaties wensen ten aanzien van de ondersteuning en ervaren zij knelpunten.

3.1.2 Huidig beleid ter ondersteuning van vrijwilligers

Hieronder wordt ingegaan op het huidige beleid en hoe dat wordt uitgevoerd.

Nota Lokaal vrijwilligersbeleid "vrijwillig en actief" (maart 2001)

In 2001 is de nota 'vrijwillig actief' vastgesteld. De doelstellingen hiervan zijn:

- het wegnemen van bestaande belemmeringen voor de inzet van vrijwilligers;
- het bieden van een brede keuzemogelijkheid om maatschappelijk te kunnen participeren;
- het erkennen en het ondersteunen van vrijwilligerswerk dat aan groepen en individuen de mogelijkheid biedt tot ontplooiing en emancipatie.

Om deze doelen te bereiken zijn tot dusver de volgende instrumenten ingezet:

1. Activiteiten van het Steunpunt Vrijwilligerswerk;
2. Verstrekken van basissubsidie en activiteitensubsidie.

Ad 1. Steunpunt Vrijwilligerswerk

Met middelen van de tijdelijke stimuleringsregeling vrijwilligerswerk 2001-2004 is het Steunpunt Vrijwilligerswerk ontwikkeld. De producten en diensten van het Steunpunt zijn:

- Ondersteuning OSO (Overleg Samenwerkende Ouderenbonden), het Kasteel, zelforganisaties;
- Matching vrijwilligers voor vrijwilligerswerk;
- Workshops (deskundigheidsbevordering);
- Informatie en advies;
- Website en digitale vacaturebank;
- Organisatie vrijwilligersprijs;
- Organisatie Make A Difference Day (MADD);
- Promotie vrijwilligerswerk, Pagina Alphens Nieuwsblad; Wekelijkse Rubriek Alphen; Informatie op kabelkrant; Stoppertjes in het Witte Weekblad; Jaarmarkt; Banenmarkt.
- Uitvoering projecten:

- Project Maatschappelijke stages; Met het Ashram college werkt het Steunpunt samen om de maatschappelijk stages vorm te geven;
- Project New Vision. In 2007 is het project gestart om jonge allochtonen voor te lichten over vrijwilligerswerk;
- Project Zilver Werkt. Het project start in 2007 om mensen die met pensioen gaan te informeren over het vrijwilligerswerk.

Ad 2. Subsidieregelingen ter ondersteuning van vrijwilligerswerk

Naast de ondersteuning, het stimuleren en het faciliteren van het vrijwilligerswerk door het Steunpunt vrijwilligerswerk ondersteunt de gemeente jaarlijks vele organisaties die (voornamelijk) met vrijwilligers werken door het verlenen van basis/activiteitsubsidie. Dit is uitvoering van het nieuwe subsidiebeleid (2006). De basissubsidie is een vast bedrag als tegemoetkoming in de bestuurlijke apparaatlasten (bestuursvergaderingen, inschrijfkosten Kamer van Koophandel, verzekering vrijwilligers e.d.) De activiteitsubsidie is voor de (gedeeltelijke) bekostiging van uit te voeren activiteiten. Kosten, zoals organisatiekosten en huurlasten, worden doorgerekend naar de activiteiten.

3.1.2. Inventarisatie vrijwilligerswerk

Op verschillende wijze is geïnventariseerd wat de wensen en knelpunten zijn binnen het vrijwilligerswerk in Alphen aan den Rijn. De gemeente heeft direct contact opgenomen met instellingen zoals met het Steunpunt Vrijwilligerswerk van Stichting Welzijn, buurt- en clubhuizen, de zelforganisaties van allochtonen inwonersgroepen, de kerken en zorginstellingen. Daarnaast is in 2006 en in 2007 een inventarisatie gedaan door Radar Advies (in Alphen) en in de regio de Rijnstreek door Movisie (voorheen Civiq) bij organisaties in de sectoren Zorg, Welzijn, Sport, Kunst/Cultuur en Religie. Deze uitkomsten en de resultaten van de gesprekken zijn meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe vrijwilligersbeleid. Hieronder worden de voornaamste knelpunten en wensen genoemd. (zie voor de uitvoering Hoofdstuk 5 Nieuw beleid)

3.1.3. Knelpunten en wensen uit het veld

- Werving en tekort

Een van de meest genoemde knelpunten is het vinden en binden van vrijwilligers. De vrijwilligersorganisaties ervaren een groot tekort aan vrijwilligers, terwijl de vraag naar vrijwilligers juist is toegenomen. De organisaties hebben behoefte aan ondersteuning bij het werven van vrijwilligers. Als verbeterwens richting de gemeente wordt aangegeven: het stimuleren van deelname van bepaalde groepen aan vrijwilligerswerk, zoals jongeren, allochtonen en pas gepensioneerden.

- WA- en ongevallenverzekering

Vrijwilligers lopen tijdens hun activiteiten risico's; ze kunnen schade veroorzaken en/of zelf schade lijden. De vrijwilliger kan dan de vrijwilligersorganisatie aansprakelijk stellen. Het verlies van arbeidsvermogen vormt hierbij de centrale schadecomponent, hetgeen kan leiden tot forse bedragen. Om die reden willen een aantal organisaties graag een WA- en ongevallenverzekering.

- Aansprekende activiteiten

Een aantal vrijwilligersorganisaties hebben behoefte aan ondersteuning bij het bedenken van nieuwe aansprekende activiteiten zodat meer mensen deelnemen aan activiteiten. Een goed aanbod aansluitend op de doelgroepen van de wijk is van invloed op het imago van vrijwilligersorganisaties.

- Facilitaire en financiële ondersteuning

De behoefte aan facilitaire ondersteuning is groot. Meerdere organisaties geven aan behoefte te hebben aan meer ruimte om activiteiten uit te voeren of te kunnen vergaderen of hun materialen

op te slaan. Met de komst van de multifunctionele gebouwen heeft men meer behoefte aan ondersteuning bij het beheer.

Diverse vrijwilligersorganisaties geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning bij de financiële administratie. Hierbij kan gedacht worden aan het werven van fondsen, subsidieaanvraag indienen, het opstellen van een begroting en het maken van een afrekening.

- Imago

Het imago van vrijwilligerswerk kan verbeterd worden. Het beeld bestaat dat vrijwilligerswerk "iets is voor oudere mensen", of dat "het te veel tijd kost". Vooral niet-vrijwilligers zouden weinig bekend zijn met de verscheidenheid aan taken en mogelijkheden binnen het vrijwilligerswerk.

- Gemeente Alphen aan den Rijn

Organisaties die subsidies ontvangen zijn niet goed bekend met het gemeentelijke beleid voor vrijwilligers. Hierdoor is niet altijd duidelijk voor welke activiteiten subsidie kan worden aangevraagd.

3.1.4. Effecten van beleid

In de notitie "vrijwillig en actief" (2001) is aangegeven dat het van belang is om te weten of extra inzet door middel van het vrijwilligersbeleid daadwerkelijk heeft geleid tot een verhoging van het aantal vrijwilligers.

Uit de stadspeiling 2006/2007 blijkt dat van de Alphenaren van 17 jaar en ouder 27% aan vrijwilligerswerk doet. Dit betekent een toename ten opzichte van 2001 toen ongeveer 19% van de Alphenaren vrijwilligerswerk verrichtte. De deelname aan vrijwilligerswerk landelijk ligt tussen een kwart en een derde van de bevolking en was in 2005 gelijk aan die in 2000. (Breedveld c.s., 2006)

Het is niet mogelijk om het behaalde resultaat toe te schrijven aan het ingezette beleid. We kunnen echter bij ongewijzigde omstandigheden voorzichtig concluderen dat de inzet van de activiteiten heeft geleid tot een verhoging van het aantal vrijwilligers.

3.1.5. Vraagstelling

De maatschappelijke ontwikkelingen vergroten de druk op het vrijwilligerswerk. Ook wordt het vrijwilligerswerk steeds vaker als instrument gebruikt om andere doelen te bereiken. Om die reden is het van belang de knelpunten, zoals ervaren door de vrijwilligersorganisaties, te verminderen. De knelpunten kunnen onderverdeeld worden in behoefte aan:

- Het werven en houden van vrijwilligers;
- Ondersteuning bij de uitvoering van activiteiten en informatievoorziening over ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk;
- Facilitaire ondersteuning bij het uitvoeren van het vrijwilligerswerk, zoals bij het beheer van accommodaties.

In ons beleid richten wij ons op het oplossen van deze knelpunten.

Onze vraagstelling formuleren wij als volgt:

Welke aanvullende instrumenten zet de gemeente in om ervoor te zorgen dat de 3 knelpunten zoals hierboven zijn beschreven worden opgelost?

3.2. Mantelzorg

3.2.1. De Alphenese mantelzorger in beeld

In 2006 was één op de zes volwassen inwoners van Alphen aan den Rijn mantelzorger (15,8%). Omgerekend zijn dit 8.700² mensen. Mannen verzorgen meestal hun partner, terwijl vrouwen ook de zorg voor hun ouders of schoonouders op zich nemen.

	Alphenese mantelzorgers (stadspeiling 2006)
Geslacht	1. Vrouw (62%) 2. Man (38%)
Leeftijd	1. 45-54 jaar (26%) 2. 55-64 jaar (24%) 3. 65+ (18%) 4. 35-44 jaar (17%) 5. 16-34 jaar (14%)
Samenstelling van het huishouden	1. (echt)paar zonder kinderen (35%) 2. (echt)paar met kinderen (34%) 3. Alleenstaand (26%)
Relatie mantelzorgers/ hulpvrager	1. (schoon)ouders (48%) 2. Partner (16%) 3. Kennis (13%); 4. Buur (12%) 5. Kind (12%)
Hulpbehoevendheid zorgvrager	1. Lichamelijke handicap (37%) 2. Eernstige ziekte (30%) 3. Ouderdom gerelateerd (29%) 4. Psychische problemen (12%)
Soort zorg	1. Begeleiding (85%) 2. Huishoudelijke hulp (79%) 3. Persoonlijke verzorging (18%)
Meest voorkomende zorgcombinatie	1. Begeleiding/huishoudelijke zorg 48,4% 2. Begeleiding/huishoudelijke hulp/persoonlijke verzorging (8,3%)
Aantal uren zorg verlenen	1. Tussen de 1 en 9 uur (51%) 2. Meer dan 8 uur per week (25%) 3. Minder dan 1 uur per week (23%)
Betaald werk	Ja (40,5%) Nee (59,5%)

Toelichting landelijke cijfers: Bijna 2/3 van de mantelzorgers is vrouw. De groep tussen de 45 en 64 jaar is sterk oververtegenwoordigd. Deze resultaten komen in grote lijnen overeen met de landelijke cijfers van het SCP. Alphenaren zorgen vaker voor hun partner, uitgaande van de landelijke cijfers (16% c.q. 6,7%). Het verzorgen van degenen die haar het meest na staan, is voor de mantelzorger de zwaarste opgave. De gemiddelde zorgtaak bedraagt gemiddeld 8,5 uur per week. Voor Zuid-Holland is dat 9,2 uren en landelijk 18 uren. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de beperkte definitie van de groep mantelzorgers die het SCP gebruikt. Meer dan de helft van de mantelzorgers voelt zich niet of nauwelijks belast. Zo'n 200 tot 300 mensen voelt zich zeer zwaar belast. De groep die zich tamelijk zwaar belast voelt, beslaat bijna 18% van de mantelzorgers – omgerekend ongeveer 1.600 inwoners. Dat percentage is minder gunstig dan uit het GGD-onderzoek voor de regio Zuid-Holland Noord naar voren komt (13%)³. Tegen de achtergrond van de kennelijke behoefte aan hulp en steun valt het daadwerkelijke gebruik daarvan wat tegen. Alleen van de dagopvang wordt door een flink deel (ruim 22%) van de hulpvragers gebruik gemaakt. Vergeleken met het landelijke SCP-onderzoek is dat een hoog percentage.

² Van de 8.700 mensen die in 2006 mantelzorg verleenden, gaven 5.700 gedurende het hele jaar mantelzorg, 3.000 mensen verleenden op incidentele basis mantelzorg en zijn er inmiddels mee gestopt.

³ De uitkomsten zijn gunstiger dan die van de SCP, deze concludeert dat slechts 23,6% 'niet belast' is en 13,2% als 'ernstig belast' beschouwd wordt. Het SCP gaat niet, zoals de stadspeiling, uit van eigen oordeel van de mantelzorger over de mate van belasting, maar maakt gebruik van een speciaal ontwikkelde meetschaal (Mokkenschaal). Timmermans c.s., 2005.

3.2.2. Huidig beleid ter ondersteuning van mantelzorgers

De gemeente Alphen aan den Rijn beschikt niet over een beleidsnota 'mantelzorg'. Wel zijn er diverse regelingen en worden er diverse instanties gesubsidieerd die (in)direct de mantelzorgers ondersteunen. De belangrijkste zijn:

1. Subsiëring van het Steunpunt Mantelzorg
2. Subsiëring van organisaties die indirect de mantelzorgers ondersteunen
3. Vrijstelling van de sollicitatieplicht
4. Woningtoewijzing

Ad 1. Subsiëring Steunpunt mantelzorg

Sinds september 2003 is er in Alphen aan den Rijn een steunpunt mantelzorg gevestigd. Het steunpunt is primair gericht op de ondersteuning van de mantelzorgers, met name is er aandacht voor de draagkracht/-last. Hierin worden de financiële consequenties voor de mantelzorgers in meegenomen. De Gemeente Alphen aan den Rijn subsidieert het Steunpunt en het wordt uitgevoerd door (een regionale) Stichting Thuiszorg Groot Rijnland - Bureau Informele Zorg (vrijwilligersdiensten en mantelzorgondersteuning).

Ad 2. Subsiëregelingen ter ondersteuning van vrijwilligerswerk

Naast het Steunpunt Mantelzorg ondersteunt de gemeente jaarlijks organisaties⁴ die met mantelzorgers werken of hen ondersteunen door het verlenen van subsidie.

Ad 3. Vrijstelling sollicitatieplicht

Een mantelzorgers kan een ontheffing van de arbeidsplicht krijgen. Dit is dan uitzondering op de Wet Werk en Bijstand. Voornaamste toetsingscriterium is of de hulpvrager op een wachtlijst voor opname in een intramurale zorginstelling staat. Indien dit niet het geval is, wordt gekeken naar de individuele omstandigheden van de mantelzorgers om te bepalen of een ontheffing van de arbeidsplicht wordt afgegeven.

Ad. 4 Woningtoewijzing

In de prestatieafspraken tussen wonenCentraal en de gemeente is afgesproken dat maximaal vijf woningen bij voorrang worden toegewezen aan mantelzorgers die buiten Alphen aan den Rijn wonen en vanwege de zorg voor een familielid zich in Alphen aan den Rijn willen vestigen. Tot op heden zijn er geen woningen bij voorrang aan mantelzorgers verhuurd. Bekeken wordt waaraan dat ligt.

3.2.3. Inventarisatie Mantelzorg in Alphen aan den Rijn.

In de gemeente Alphen aan den Rijn bieden verschillende organisaties ondersteuning aan mantelzorgers. Dit gebeurt vanuit het Steunpunt Mantelzorg, maar ook vanuit de kerken en andere belangenorganisaties. Om de wensen en knelpunten in beeld te krijgen is het Steunpunt Mantelzorg geraadpleegd. Daarnaast is in 2006 een onderzoek gehouden naar alphense mantelzorgers en de gewenste ondersteuning (stadspeiling 2006). Verder zijn er diverse vragenrondes gehouden onder mantelzorgers door Tympaan (Mantelzorgpanel Zuid-Holland Noord).

⁴ Onder andere Nederlandse Patiënten Vereniging, STGR, St. Welzijn, Algemeen Maatschappelijk Werk, Collectief Vraagafhankelijk Vervoer

3.2.4. Knelpunten uit het veld

- Bereik

Ondanks de aanwezigheid van het steunpunt mantelzorg is het lastig zicht te krijgen op wie er mantelzorg verlenen en wat hun wensen zijn. Dit geldt in het bijzonder voor jonge en allochtone mantelzorgers. Eerste contacten met de sleutelfiguren binnen deze groepen zijn gelegd. Op dit moment gebruiken vooral mantelzorgers van dementerende ouderen (partner of ouder), van chronisch zieken (m.n. met een niet-aangeboren hersenletsel) en mantelzorgers met een verstandelijk en/of lichamelijk gehandicapt kind het steunpunt.

- Overbelasting

Zo'n 200 tot 300 Alphense mantelzorgers voelen zich zeer zwaar belast. Ongeveer 1600 mantelzorgers voelen zich op zijn minst tamelijk zwaar belast. Hiervoor zijn geen (algemene) risicogroepen aan te wijzen. Er zijn 3 factoren die het gevoel van belasting versterken⁵:

- het wekelijks aantal uren zorg dat de mantelzorger geeft (bij meer dan 8 uur p/w).
- zorgverlening aan mensen die de mantelzorger het meest na staan (het verzorgen van partner/kind is het meest belastend).
- het aantal soorten zorg dat men geeft.

Het gevoel van belasting hangt samen met o.a. meer gebonden, geestelijke belasting, praktische problemen, te weinig tijd voor zichzelf en anderen, combineren van taken.

- Huishoudelijke hulp

Uit de stadspeiling blijkt dat mantelzorgers die hun ouders verzorgen vaker melden dat er thuiszorg komt dan degenen die hun partner of een kind verzorgen. Binnen de niet-Nederlandse gemeenschap is het gebruikelijk om ouders, wanneer ze afhankelijk worden in huis te nemen. Hierbij is het van belang aandacht te hebben voor de indicatie huishoudelijke hulp, omdat deze niet automatisch mee overgaat. In 12% van de situaties dat er geen gebruik wordt gemaakt van de thuiszorg is dit omdat de hulpvrager geen vreemden in huis wil.

- Maatwerk

Belaste en minder belaste mantelzorgers hebben behoefte aan andersoortige ondersteuning. De belaste groep is vaker op zoek naar contact met lotgenoten en heeft veel meer behoefte aan mensen die de taken van hen kunnen overnemen, uit eigen kring⁶ of door een betaalde kracht (coördinatie thuiszorg, dagopvang en diensten zoals klussendienst/ boodschappendienst. Daarnaast vindt de belaste groep dat verhuizen vaker nodig is. De niet-belaste groep wil vooral praktische informatie.

3.2.5. Behaalde doelstelling

In 2003 is het steunpunt mantelzorg in Alphen aan den Rijn opgericht met als doel activiteiten te ondersteunen, stimuleren en initiëren die tot doel hebben degenen die mantelzorg (gaan) geven aan zieke of gehandicapte mensen direct of indirect te ondersteunen. Het aantal activiteiten dat voor mantelzorgers georganiseerd wordt, is uitgebreid (project allochtonen, project jonge mantelzorgers, uitbreiding aantal cursussen). Het bereik van het steunpunt is verbeterd; van 85 mantelzorgers in 2004 tot 160 in 2006. Op de groepsbijeenkomsten kwamen totaal rond de 300 mantelzorgers. Deze groei is positief. Hieraan kan pas een conclusie verbonden worden als bekend is wat het (maximale) bereik kan zijn van het steunpunt. In 2008 wordt door het Steunpunt een behoeftenonderzoek onder zwaar belaste mantelzorgers gehouden. Verwachting is dat door deze gerichte aanpak het bereik van het steunpunt zal toenemen.

⁵ Dit is op landelijk niveau bevestigd door SCP-onderzoek uit 2001 (Timmermans c.s., 2003).

⁶ Mantelzorgers dragen de zorg liever niet over aan een onbekende vrijwilliger, maar aan óf een vertrouwd persoon uit de eigen omgeving óf aan professionele zorg. Mantelzorg is dus mede gebaseerd op het netwerk dat mensen hebben. (Buurt)voorzieningen die het netwerk van mensen kan vergroten zouden daarom niet alleen zinvol kunnen zijn om de eenzaamheid te bestrijden, maar kunnen ook een bijdrage leveren aan het potentieel aan mantelzorgers en zorgoppassers.

3.2.6. Vraagstelling

De maatschappelijke ontwikkelingen vergroten de druk op de mantelzorg. Om die reden is het van belang om de ervaren knelpunten te verminderen. De vraagstelling formuleren wij als volgt: Welke aanvullende instrumenten zet de gemeente in om ervoor te zorgen dat deze knelpunten zoals hierboven zijn beschreven worden opgelost.

- Waardering van de mantelzorgers;
- Praktische en emotionele ondersteuning bij het geven van de zorg;
- Informatievoorziening over beschikbare mogelijkheden die de mantelzorger ontlasten.

Hoofdstuk 4. Maatschappelijke ontwikkelingen en trends

Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn aan veranderingen onderhevig. Om de komende jaren deze werksoorten goed te bedienen en te begeleiden moet rekening gehouden met de volgende punten om de (vrijwillige) inzet van mensen te versterken.

In onderstaande tabel zijn de overeenkomsten en verschillen in beide werksoorten naast elkaar gezet.

4.1. Maatschappelijke ontwikkelingen

Vrijwilligerswerk	Mantelzorg
<p>Individualisering en secularisering</p> <p>In het verleden werd de vrije tijd voornamelijk besteed in de eigen buurt, het sociale netwerk of de eigen zuil of kolom (zoals kerk, politieke partij, sportvereniging). Deze automatische binding met de traditionele identiteit is verleden tijd. Vrijwilligerswerk doen is een van de mogelijkheden om de eigen tijd te besteden. Het is niet meer zo dat meewerken een (bijna) vanzelfsprekend gevolg is van het meedoen of het lid zijn van de organisatie. Organisaties krijgen in toenemende mate te maken met een achterban die zich als klant gedraagt. Besturen van deze organisaties ondervinden steeds meer moeite bij het werven van nieuwe kaderleden.</p>	<p>Individualisering en secularisering</p> <p>Op een groot aantal terreinen is de essentie van begrippen als solidariteit, naastenliefde en rechtvaardigheid onder druk komen te staan. Zo heeft de sterke economische groei sinds de Tweede Wereldoorlog geleid tot een sterkere nadruk op de materiele aspecten van het leven. Ook heeft het proces van individualisering al geruime tijd zijn intrede gedaan. Dit kan problematisch zijn als uit het oog verloren wordt dat er mensen zijn die door ziekte of gebrek niet in staat zijn zelf een goede positie in de samenleving in te nemen.</p>
<p>Afname beschikbaarheid</p> <p>De tijdschema's van mensen worden individueler én gevarieerder, de beschikbare tijd per activiteit wordt minder. Vrijwilligerstaken zijn hierdoor lastiger te plannen in vaste tijdstippen. Taken die over een langere periode een onvoorspelbare aandacht vragen (zoals bestuurstaken) zijn minder aantrekkelijk geworden.</p>	<p>Afname beschikbaarheid</p> <p>Het aantal kleine gezinnen en alleenstaanden groeit snel. Familieleden wonen verder van elkaar verwijderd, kinderen verder van hun ouders af, ook in het buitenland. Voor de lossere en kleinere familiebanden zijn voor een deel vriendennetwerken in de plaats gekomen. Verkleining van sociale netwerken beperkt de mogelijkheden om mantelzorg te verlenen en in te passen in het leven.</p>
<p>Demografische ontwikkeling</p> <p>Er is in Nederland sprake van dubbele vergrijzing (minder jongeren en de ouderen worden steeds ouder). Het aantal ouderen zal naar verwachting tussen nu en 2050 verdubbelen. t.o.v. van het huidige aantal. Een tweede belangrijke ontwikkeling is het toenemende aantal allochtonen. Onze samenleving is een multiculturele</p>	<p>Demografische ontwikkeling</p> <p>De dubbele vergrijzing vraagt aandacht omdat de informele zorg zoals die nu wordt gegeven niet altijd beschikbaar zal zijn. Enkele kanttekeningen daarbij zijn: Het aantal gezonde ouderen dat informele zorg kan bieden, stijgt. (ouder maar ook langer gezond). De gemiddelde levensperiode waarin ouderen zorg behoeven zal kleiner</p>

<p>samenleving geworden. Dat kan betekenen dat de druk op het vrijwilligerswerk groter wordt. Daarnaast biedt het kansen om deze groepen actief te houden en krijgen voor het vrijwilligerswerk.</p>	<p>worden. Daarnaast stijgt de vergrijzing tot 2040 (2050) Daarna zakt het aandeel ouderen weer.</p>
<p>ICT of informatisering biedt mogelijkheden voor nieuwe vormen van contacten via de computer en voor het verrichten van thuiswerk via de computer. Huiswerkbegeleiding kan worden gegeven via de computer en steeds vaker hebben jongeren in het kader van mentorprojecten chatmaatjes.</p>	<p>ICT of informatisering biedt mogelijkheden voor nieuwe vormen van contacten via de computer. Het kan een aanvulling zijn voor zowel de mensen die mantelzorg geven als voor degenen die mantelzorg ontvangen. Een aantal programma's voor mantelzorg is reeds op de markt gebracht.</p>
<p>Versplintering in vrijetijdsbesteding. De afgelopen jaren zijn de keuzemogelijkheden in vrijetijdsbesteding enorm toegenomen. Het vrijwilligerswerk heeft meer 'concurrentie' gekregen. Potentiële vrijwilligers zijn kritischer in hun keuze voor vrijwilligerswerk. Er wordt gezocht naar werk dat aansluit bij de eigen wensen op het gebied van tijdsindeling, tijdsbesteding, verantwoordelijkheid en type activiteiten.</p>	<p>Versplintering in vrijetijdsbesteding. De afgelopen jaren zijn de keuzemogelijkheden in vrijetijdsbesteding enorm toegenomen. Voor de mantelzorger is het extra zwaar om (alle) beschikbare tijd in te zetten voor hun familielid. De wens om ook andere activiteiten te ondernemen is groot.</p>

4.2. Trends

Vrijwilligerswerk	Mantelzorg
<p>Aandacht voor werven van vrijwilligers De binding tussen burger en organisatie is minder hecht aan het worden. Vrijwilligersorganisatie moeten voortdurend actief werken aan het werven en het aan zich binden van (nieuwe) vrijwilligers. Bij de werving wordt het van belang andere dan de traditionele groepen aan te spreken. Bij andere groepen denken we aan jongeren, allochtonen, pas gepensioneerden, WAO-ers.</p> <p>Nieuw potentieel voor het verrichten van vrijwilligerswerk is mogelijk te vinden bij het bedrijfsleven. Dat wil zijn maatschappelijke betrokkenheid steeds vaker tonen door niet alleen als sponsor op te treden, maar ook door deskundigheid en werktijd ter beschikking van vrijwilligersorganisaties te stellen.</p> <p>Een gebiedsgerichte benadering is een</p>	<p>Combinatie sociale activiteiten en zorg De omvang en zwaarte van mantelzorg (stapel van taken) en de voortdurende beschikbaarheid en gebondenheid aan huis kan mantelzorgers in een isolement brengen en leiden tot geestelijke overbelasting /vermoeidheid. Hierdoor kan mantelzorg soms omslaan in verkeerde behandeling, verwaarlozing of mishandeling. Mogelijkheden rondom vervangende zorg zijn niet altijd bekend. Meer dan een derde van de opnamen in verzorgings- en verpleeghuizen wordt veroorzaakt door crisissituaties in de mantelzorg en niet door een toenemende zorgbehoefte van de verzorgde.</p> <p>Combinatie werk en zorg De combinatie van zorg en arbeid kan tot spanningen leiden met name bij het verlenen van meer dan 14 uur mantelzorg</p>

<p>methode om meer vrijwilligers te werven. Mensen blijken gemakkelijker over te halen zijn om vrijwillige inzet te verrichten wanneer het gaat om de eigen buurt of straat.</p>	<p>per week. Gevolg is dat mantelzorgers hun arbeidstijd terugbrengen, ziek worden of uitvallen. Verlofregelingen en aandacht vanuit de werkgever dragen positief bij aan de combinatie werk en zorg.</p>
<p>Flexibiliseren nodig Om beter aan te sluiten op de trends in de samenleving is het van belang voor vrijwilligersorganisaties dat zij flexibeler omgaan met hun aanbod. De reden hiervoor is dat cliënten (afnemers van diensten) of de leden om een aanbod vragen met verschillen in tijdstip, soorten en kwaliteit. Ook is het aan te raden om op een flexibele wijze tegemoet te komen aan de mogelijkheden van de mensen die het vrijwilligerswerk doen. Dit heeft te maken met het feit dat de huidige vrijwilliger werk wil verrichten in een vorm die en op een tijdstip dat hem goed schikt.</p>	<p>Sociaal-emotionele problemen Veel mantelzorgers hebben moeite met verschuivingen in rollen en de afhankelijkheidsbalans. Ze kunnen zich machteloos voelen als de hulpvrager weigert om hulp te zoeken of te verhuizen naar een aangepaste woning. Nieuwe vormen van intimiteit zoals hulp bij de toiletgang doen hun intrede. Kinderen zijn het soms onderling oneens over de keuze tussen verzorging van de zieke of opname in een verpleeghuis. Kennis over ziektebeelden en vaardigheden in de verzorging is niet altijd voorhanden bij de mantelzorgers.</p>
<p>Kwaliteit gevraagd Vrijwilligers stellen eisen aan hun organisatie. Leden stellen eisen aan hun vereniging. Deelnemers verwachten diensten en aanbod met kwaliteit, ongeacht of deze door een vrijwilliger of een beroepskracht worden aangeboden. De gemeente stelt eisen aan de organisatie die ze subsidieert. Complexe wetgeving geldt onverminderd voor vrijwilligersorganisaties. Al deze kwaliteitsvragen vergroten de druk op de vrijwilligersorganisaties en op de vrijwilligers die erin werken</p>	<p>Erkenning en belangenbehartiging Professionele zorgverleners en hun instellingen hebben niet altijd voldoende aandacht voor de inzet van mantelzorgers en erkennen deze niet altijd afdoende. De belangenbehartiging van mantelzorgers komt niet altijd afdoende uit de verf.</p> <p>Kwaliteit Daarnaast is het van belang dat mantelzorgers voldoende scholing krijgen om hun werk te verlichten en de hulpvrager beter te kunnen helpen.</p>
<p>Naast doel op zich ook een instrument Er is een tendens waarneembaar dat vrijwilligerswerk steeds vaker niet alleen voor het doel van de eigen organisaties benut wordt, maar ook om andere maatschappelijke doelen te bereiken. Voorbeelden zijn sociale activering, versterken Civil Society en inburgering. Dit vraagt om begeleiding door een professionele organisatie.</p>	<p>Financiële problemen Veel mantelzorgers maken extra kosten (kosten voor telefoon, reizen, wassen, voeding). Dit kost mantelzorgers bijna € 1,3 miljard per jaar. Het gaat om € 830 miljoen aan extra kosten en € 450 miljoen aan gemist inkomen (Bron: "Mantelzorg in getallen" (uitgave: Sociaal en Cultureel Planbureau), 2003). Deze kosten kunnen ze vaak nergens verhalen en kunnen leiden tot financiële problemen.</p>
<p>Onderbenutting ondersteuningsaanbod Veel vrijwilligers herkennen zich niet als vrijwilliger. "Je doet gewoon wat voor de vereniging, kerk e.d. De beschikbare</p>	<p>Onderbenutting ondersteuningsaanbod en drempelvrees Veel verzorgers herkennen zich niet in de term 'mantelzorg' en maken matig gebruik</p>

<p>ondersteuningsmogelijkheden zijn niet altijd bekend bij deze groepen.</p>		<p>van het ondersteuningsaanbod. De ouders van een gehandicapt kind bijvoorbeeld staan er niet bij stil dat ze mantelzorger zijn.</p>
<p>Aandacht voor bijzondere groepen Binnen het vrijwilligerswerk zijn bepaalde groepen (nog) ondervertegenwoordigd zoals jongere en allochtone vrijwilligers.</p> <p>Vrijwilligers in de zorg Er is een toename te verwachten van mensen die zorg verlenen. Omdat deze dit veelal niet via een organisatie doen moet er aandacht komen voor de ondersteuning van deze vrijwilligers in de zorg.</p>		<p>Aandacht voor bijzondere groepen Bepaalde groepen mantelzorgers⁷ hebben extra aandacht nodig. Hieronder worden er een aantal genoemd: mantelzorgers die langdurige zorg verlenen, oudere mensen met gezondheidsproblemen die bijna continue voor hun partner zorgen mantelzorgers van dementerenden, jonge en allochtone mantelzorgers.</p>

⁷ Zie voor toelichting groepen de bijlage

Hoofdstuk 5. Nieuw Beleid voor vrijwilligerswerk en mantelzorg

In deze paragraaf formuleren wij de doelstelling van ons nieuw beleid. Ook beschrijven wij de aanpak die wij willen volgen om deze doelstelling te bereiken. Tot slot geven wij aan welke concrete acties wij gaan uitvoeren.

Doelstellingen

De geformuleerde doelstellingen impliceren dat wij ons primair inzetten voor het vrijwilligerswerk en het werk van de mantelzorger zelf. De geplande activiteiten dragen allereerst bij aan de verbetering van dit werk. Overigens is het wel zo dat met het (nieuwe) beleid indirect wordt bijgedragen aan andere sociale doelen (sociale cohesie, activering van mensen, eenzaamheid bestrijding en etc.). Doordat wij ondersteuning en faciliteiten bieden aan het vrijwilligerswerk, kunnen deze organisaties sterker worden en daardoor beter geschikt zijn om een extra rol te vervullen om andere beleidsdoelen te bereiken.

Vrijwilligers en beroepskrachten.

De vanzelfsprekende aandacht van beroepskrachten in de mantelzorg gaat uit naar hulpvrager. Wij streven ook naar aandacht voor de mantelzorger. Beide ondersteuners hebben hun eigen, belangrijke maar specifieke rol en werken aanvullend op elkaar. Dit geldt ook voor vrijwilligers die werkzaam zijn in een non-profitorganisatie. Vrijwilligers kunnen nooit belast worden met beroepstaken, maar zijn aanvullend op reguliere werkzaamheden van de beroepskracht,

5.1. Vrijwilligerswerk

5.1.1. Doelstelling en aanpak

Binnen de uitvoering van de Wmo streven we naar een optimale ondersteuning van vrijwilligersorganisaties in alle sectoren. Alle vormen van vrijwilligerswerk leveren een waardevolle bijdrage aan sociale samenhang, leefbaarheid in de wijken en de ondersteuning van kwetsbare groepen, maar ook aan activering van doelgroepen. Gezien het belang van vrijwilligerswerk en de maatschappelijke ontwikkelingen formuleert de gemeente Alphen aan den Rijn de volgende doelstelling:

- a. *Het behouden, waarderen en ondersteunen van vrijwilligers zodat zij hun waardevolle inzet in de samenleving kunnen (blijven) geven en*
- b. *Het stimuleren van vrijwilligerswerk, zodat het aantal vrijwilligers toeneemt van 27% naar 30% van het aantal inwoners in Alphen aan den Rijn.*

5.1.2. Activiteiten (instrumenten)

Om de doelstellingen te bereiken zet de gemeente de volgende instrumenten in:

1. Algemeen: professionalisering Steunpunt Vrijwilligerswerk
Kerndiensten van het steunpunt:
2. Waardering vrijwilligers
3. Ondersteuning en faciliteren van vrijwilligers(werk)
4. Stimuleren van vrijwilligerswerk

Ad 1. Algemeen: professionalisering Steunpunt Vrijwilligerswerk (onderdeel st. Welzijn)

Begin 2007 is in beeld gebracht wat er nodig is om het huidige ondersteuningsaanbod van het Steunpunt verder te professionaliseren en welke stappen ervoor nodig zijn om dit te realiseren. Dit is uitgewerkt in het rapport "Binden in het Hart" geschreven door adviesbureau Radar. Deze

professionalisering staat niet los van het samengaan van Stichting Welzijn en Stichting Zorgwijzer tot één nieuwe Wmo-uitvoeringsorganisatie.

Acties	Tijdpad	Wie
De huidige taken van het Steunpunt Vrijwilligerswerk onderbrengen in drie kerndiensten: - Advies & ondersteuning - Werving & Bemiddeling - Pr & Promotie	Gereed 1 ^e kwartaal van 2008	Stichting Welzijn
Professionalisering opdrachtgever- en opdrachtnemer relatie. Stichting welzijn en de gemeente maken afspraken over de prestaties van het Steunpunt. Dit is een onderdeel van de professionalisering van het subsidiebeleid.	1-7-2007 tot en met 1-7-2008	Gemeente en Stichting Welzijn
Ondersteuningsaanbod van het Steunpunt Vrijwilligerswerk uitbreiden	2008	Stichting Welzijn
Het Steunpunt huisvesten in Nieuwe Sloot.. Tijdelijke locatie zoeken	Eind 2010 2008/2009	Stichting Welzijn Gemeente

Ad 2. Waardering vrijwilligers (kerndienst van het Steunpunt: Pr & promotie)

- Continueren: Jaarlijkse vrijwilligersprijs
- Nieuw: Vrijwilligerspas/stadspas. In 2008 wordt de mogelijke invoering van een stadspas onderzocht. Gekeken wordt of vrijwilligers een van de doelgroepen kunnen zijn van de stadspas. Met deze pas krijgen de doelgroepen extra korting op activiteiten op het gebied van welzijn, recreatie, sport en cultuur.

Ad 3. Ondersteuning vrijwilligers – kerndienst steunpunt Vrijwilligerswerk

- Continueren en nieuw: advies en informatie. De bestaande activiteiten moeten worden voortgezet en worden uitgebreid. Vrijwilligers en organisaties moeten informatie en advies kunnen inwinnen bij het steunpunt. In 2008 wordt extra aandacht besteed aan de advisering over ARBO-wetgeving, subsidieaanvragen, fondsenwerving.
  - Continueren en het uitbreiden van workshops, trainingen en cursussen
  - Nieuw: Programmacoördinatie voor gebruik/verhuur accommodaties. Bij de Stichting Welzijn kunnen vrijwilligersorganisaties terecht voor vragen over beschikbare ruimtes voor het uitvoeren van activiteiten, opslagruimte of om te vergaderen. Het Steunpunt verdeelt de beschikbare ruimtes onder de vrijwilligersorganisaties. Voor vragen over sportaccommodaties kunnen organisaties en sportverenigingen zich wenden tot Stichting Sportspectrum.
  - Nieuw: Collectieve WA-verzekering. Het afsluiten van een collectieve WA- en ongevallenverzekering waar vrijwilligers zich kosteloos bij kunnen aansluiten. (nog niet uitgevoerd punt uit de nota 2001)

Ad 4. Stimuleren vrijwilligerswerk

- Continueren en uitbreiden: Promotiecampagne. De bestaande promotieactiviteiten worden door het Steunpunt vrijwilligerswerk voortgezet. Eind 2007 start het Steunpunt vrijwilligerswerk met een eenmalige promotiecampagne, die doorloopt tot juni 2008. Doel van de campagne is de producten van het Steunpunt Vrijwilligerswerk te promoten bij de vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers te werven.
- Continueren: Project "Zilver Werkt". Het Steunpunt Vrijwilligerswerk voert in 2007 en 2008 het project "Zilver" uit. Doel van dit project is om mensen die met pensioen gaan te informeren over vrijwilligerswerk, o.a. via bedrijven en gemeente. De nadruk ligt op flexibel vrijwilligerswerk.

- Continueren: Project "New Vision". In 2007 is het Steunpunt samen met Stichting Meander gestart met het project "New Vision". Doel van het project is jonge allochtonen voorlichten over vrijwilligerswerk
- Continueren en uitbreiden: Ontwikkelen van sociaal makelaarschap. Het doel van ontwikkelen van sociaal makelaarschap is het maatschappelijk ondernemen van bedrijven te vergroten. Bedrijven (ondernemers) kunnen vrijwilligersorganisaties op verschillende manieren ondersteunen. Hierbij willen we afspraken maken met onze lokale partners zoals de VOA (Vereniging Alphense Ondernemers), Winkelstand Alphen, de Rotary, Lionsclub, maar ook het Gilde kan hierbij een rol vervullen. Enkele landelijke voorbeelden:
  - Een advocatenkantoor ondersteunt huiswerkbegeleiding in een Arnhemse wijk;
  - Een bank zet communicatiespecialisten in voor een vrijwilligerskrant;
  - Een trainingsbureau leert ouderen wegwijs te worden op internet;
  - Beschikbaar stellen van bedrijfsruimten (bijvoorbeeld kantines) voor gebruik door vrijwilligersorganisaties.
- Continueren en uitbreiden: Project "maatschappelijke stages". Een stage helpt leerlingen zich voor te bereiden op volwaardige deelname aan de samenleving en inhoud te geven aan het begrip burgerschap. Het biedt vrijwilligersorganisaties kansen om vrijwilligerswerk aantrekkelijk te maken voor jongeren en met scholen in een duurzame samenwerking jongeren te laten kennismaken met vrijwilligerswerk. Stichting Welzijn werkt op dit moment samen met Ashram college om maatschappelijke stages vorm te geven. Dit breidt het Steunpunt uit naar andere scholen.

Ontwikkelen van een project t.b.v. maatschappelijke stages

5.1.3. Uitvoering nieuw beleid.

De uitgifte en het beheer van een stadspas zijn in nader onderzoek bij de gemeente. De realisering van de "nieuwe" activiteiten die in deze notitie genoemd worden zal stichting Welzijn uitvoeren en deze activiteiten zijn complementair aan de bestaande activiteiten van het Steunpunt Vrijwilligerswerk. Wij streven ernaar om de bestaande activiteiten te intensiveren en daar waar nodig de kwalitatief ervan te verbeteren.

5.2. Mantelzorg

5.2.1 . Doelstelling en aanpak

In het Wmo beleidskader is de visie op mantelzorg vastgesteld: 'mantelzorgers leveren een waardevolle bijdrage aan de samenleving. De inzet van mantelzorgers is ook met de komst van de Wmo niet afdwingbaar. Hun inzet moet als extra ondersteuning worden gezien. Professionele ondersteuning is de basis voor dienstverlening aan geïndiceerde hulpvragers'.

Gezien het belang van mantelzorg en de maatschappelijke ontwikkelingen formuleert de gemeente Alphen aan den Rijn de volgende doelstelling:

'De gemeente Alphen aan den Rijn levert een bijdrage aan het behouden, waarderen en ondersteunen van mantelzorgers zodat zij hun waardevolle inzet in de samenleving kunnen (blijven) geven.'

5.2.2. Activiteiten (instrumenten)

Om de doelstellingen te bereiken worden deze omgezet in activiteiten gericht op:

1. Waardering en behouden van mantelzorgers
2. Verbeteren van de ondersteuningsstructuur voor mantelzorgers

Ad 1. Waardering

Mantelzorgers geven aan dat zij zich ondergewaardeerd voelen door onder meer professionals die in huis komen. Ook ervaren zij te weinig begrip van hun omgeving t.a.v. de invloed die mantelzorg heeft op hun werk- en privéleven.

- Continueren: vieren van de jaarlijkse dag van de mantelzorg op 10 november.
- Nieuw: voorlichtingscampagne. In 2008 start het steunpunt mantelzorg met een eenmalige voorlichtingscampagne gericht op de Alphenese samenleving. Doel van de campagne is meer bekendheid te geven aan en begrip voor het werk van mantelzorgers. Hierbij benaderen we onder meer 1^e lijnszorg, hulpverleners (bijv. Thuiszorg) waardoor de ketenbenadering meer aandacht willen geven. Werkgevers kunnen hun eigen personeel beter begeleiden als ze op de hoogte zijn van het mantelzorgwerk.
- Nieuw: promotiecampagne. In 2008 wordt een campagne gehouden, gericht op de Alphenese mantelzorger die erop is gericht hen te wijzen op het ondersteuningsaanbod. Doel is het vergroten van de bekendheid van het aantal Alphenese mantelzorgers en het vergroten van het gebruik van het ondersteuningsaanbod.

Ad 2. Verbeteren van de ondersteuningsstructuur voor mantelzorgers.

Om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken en zelf zorg nodig hebben, wordt tijdig ondersteuning gegeven aan (potentiële) mantelzorgers.

Steunpunt mantelzorg

- In de regio Zuid Holland Noord/Midden speelt de discussie heeft samenvoeging van alle mantelzorgtaken in een organisatie. Gemeente Alphen aan den Rijn kiest voor een lokale inbedding van de mantelzorgondersteuning en niet voor de regionale. Gedurende de looptijd van het Wmo-beleid wil zij monitoren of deze keuze past bij de lokale situatie en voldoet aan de vraag van de Alphenese mantelzorgers en hun zorgvragers

Vervangende (mantel)zorg

Het realiseren van een passend en snel inzetbaar aanbod aan vervangende mantelzorg. Om mantelzorgers op gezette tijden te ontlasten van hun taken kunnen ze gebruikmaken van diverse respijtmogelijkheden; in de thuissituatie, op locatie, (niet) geïndiceerd.

- Continueren en uitbreiden: via het vrijwilligerswerk worden extra promotieactiviteiten gestart om meer vrijwilligers te werven (steunpunt vrijwilligerswerk).
- Continueren en uitbreiden: vergroten en verbeteren van ondersteuningsaanbod hand- en spandiensten die door vrijwilligers worden aangeboden.

Wmo-loket

Beter betrekken van mantelzorgers bij aanvragen van hulpvragers aan het Wmo-loket, de vraag van de mantelzorger zelf in de aanvraag betrekken en registreren.

- Nieuw: ontwikkelen informatiekaart over ondersteuningsaanbod mantelzorg voor Wmo-loket
- Nieuw: ontwikkelen website voor Alphenese mantelzorgers
- Nieuw: Training medewerkers Wmo-loket over mogelijkheden van steunpunt mantelzorg

Groepsgewijze ondersteuningsmogelijkheden

Mantelzorgers zijn niet geschoold voor het werk dat ze verrichten. Om hen beter voor te bereiden op het werk dat ze verrichten, worden diverse cursussen en bijeenkomsten gehouden (kennis over ziektebeelden, verzorgingsvaardigheden, grenzen afbakenen)

- Continueren: cursussen en bijeenkomsten (Jasserie, themabijeenkomsten, cursussen);
- Continueren: project jonge en allochtone mantelzorgers.

In 2006 heeft het steunpunt mantelzorg samen met Meander (project allochtone mantelzorgers) en scholen (project jonge mantelzorgers) projecten opgezet. Doel van deze projecten was deze groepen te informeren over het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers en het bereik van deze mantelzorgers te vergroten.

Individuele ondersteuningsmogelijkheden

- Continueren: subsidie individueel ondersteuningsaanbod steunpunt mantelzorg;
- Continueren: afspraken woningtoewijzing;
- Continueren: vrijstelling sollicitatieplicht;
- Nieuw: In 2008 wordt een voorstel gedaan aan de raad over de invoering van een stadspas. Bezien wordt of mantelzorgers als doelgroep kunnen worden aangemerkt (zie vrijwilligerswerk).
- Nieuw: Inventarisatie behoeften mantelzorgers. In 2008 inventariseert het steunpunt mantelzorg de behoefte onder mantelzorgers in Alphen aan den Rijn. Hierbij komt aandacht voor de onderwerpen huishoudelijke hulp, kinderopvang, uitvoering bijstandsregels, gebruik hand- en spandiensten en financiële ondersteuning.
- Hospice. De gemeente is in gesprek met de hospicegroep(en) over de huidige voorzieningen. Welke behoefte heeft de hospice en zijn de huidige voorzieningen voldoende. Uitgangspunt hierbij is de vraag of de huidige voorzieningen voldoende tegemoet kunnen komen aan de vraag van de zorgvrager. In 2008 komt hier een voorstel over richting bestuur.

5.3. Evaluatiecriteria

De gemeente maakt jaarlijks SMART-gerelateerde afspraken met de organisaties over de uitvoering van de activiteiten en de te verwachten resultaten. De gemeente en de stichtingen evalueren ieder half jaar de (tussentijdse) resultaten. De gemaakte afspraken voor 2008 zijn opgenomen in de bijlage 1 en 2. Verder wordt in de stadspeiling 2011 op onderdelen nagegaan of het verwachte resultaat is bereikt.

In 2009 en in 2011 wordt een onderzoek of klanten (vrijwilligersorganisaties, vrijwilligers en mantelzorgers) tevreden zijn over het aanbod. Op basis van de resultaten van het onderzoek en de halfjaarlijkse evaluatiegesprekken bekijken we op welke manier het gemeentelijke beleid ten aanzien van het mantelzorg en vrijwilligerswerk tussentijds bijgesteld moet worden dan wel wordt voortgezet na 2011. Het klanttevredenheidsonderzoek ten aanzien van vrijwilligerswerk wordt uitgevoerd door de Stichting Welzijn en voor mantelzorg door het Steunpunt Mantelzorg.

6. Financiën

In dit hoofdstuk geven wij inzicht in de beschikbare middelen voor de uitvoering van het vrijwilligersbeleid en mantelzorg.

In onderstaande tabel zijn de middelen aangegeven die ingezet kunnen worden voor de uitvoering van het vrijwilligersbeleid en mantelzorg. De gelden die beschikbaar zijn voor mantelzorgondersteuning werden tot voor kort via het zorgkantoor verdeeld. Nu komen de middelen naar de gemeente. Regionaal wordt de discussie gevoerd om deze middelen centraal te houden en er een regionaal steunpunt Mantelzorg van in stand te houden. De keuze binnen de Gemeente Alphen aan den Rijn is nog niet gemaakt.

De gemeente Alphen subsidieert een groot aantal vrijwilligersorganisaties. Het vermelden van het totale budget dat beschikbaar is voor vrijwilligerswerk geeft een vertekent beeld. Omdat de kosten voor activiteiten en vrijwilligers niet (altijd) te splitsen zijn worden deze middelen niet verder toegelicht. In de verschillende subsidiebudgetten zitten kosten voor vrijwilligers opgenomen te denken valt aan sociaal cultureel werk, kunst en cultuur, sport, senioren, integratie, educatie e.d.

Beschikbare budgetten 2007-2011	Op jaarbasis X€
<i>Algemeen</i>	
Structureel budget vrijwilligersbeleid en mantelzorg (Asv 2007 - 2011)	120.000,-
PIM 2008-2011 voor ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers	100.000,-
<i>Vrijwilligerwerk</i>	
Subsidie aan Stichting Welzijn voor het Steunpunt	In 2008 maken we productafspraken en zijn de kosten per product beter inzichtelijk
<i>Mantelzorg</i>	
Structurele subsidie steunpunt mantelzorg	28.500,-
Regionale gelden	
CVTM- gelden zorgkantoor naar gemeente structureel	Nog niet bekend

Bijlage 1.

Aandachtsgroepen⁸

- Langdurige zorg

De mantelzorgers die langdurige en intensieve zorg verlenen (langer dan 3 mnd én meer dan 8 uur pw/) vormen een risicogroep die sociale, fysieke of emotionele problemen kan krijgen.

- 65+

Door de vergrijzing zullen ouderen tot op steeds hogere leeftijd (intensieve) mantelzorg verlenen aan zorgbehoevende ouders, partners of kinderen. De groei aan mantelzorgers zit vooral in de leeftijdsgroep boven de 65 jaar. Uit een onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) blijkt dat mantelzorgers van 75+ die bijna continue voor hun partner zorgen uitgeput raken en zelf gezondheidsproblemen kennen of krijgen.

- Dementerenden

Door de toenemende vergrijzing komen er steeds meer dementerende ouderen (over 20 jaar zijn er 300.000 demente bejaarden, nu zijn het er 30.000). De familie speelt een grote rol bij de verzorging van dementerende ouderen. Mantelzorger zijn van iemand met dementie is een zware en complexe taak en duurt 24 uur per dag, gemiddeld zeven jaar lang. Familieleden komen nauwelijks meer toe aan sociale contacten en kunnen last kunnen van depressiviteit.

- Jongeren

Jonge mantelzorgers combineren school met de zorg voor een chronisch zieke familielid. Ze hebben verantwoordelijkheden die niet passen bij hun leeftijd en ontwikkeling. Door de problematiek van de ouders of het gezin lopen jongeren een groot risico op problemen in hun ontwikkeling. Kenmerken zijn vermoeidheid, concentratieproblemen, schooluitval, spijbelgedrag of ziekte. Ook vertonen ze teruggetrokken gedrag en isolement t.o.v. leeftijdsgenoten. Volgens cijfers van het CBS blijkt één op de twaalf jongeren mantelzorger (< 25 jaar) te zijn. Vaak kunnen ze de weg naar ondersteuning en andere vormen van hulpverlening zelf niet vinden.

- Allochtonen

Het aantal allochtone ouderen stijgt sterk in de komende jaren. Allochtone mantelzorgers lossen de zorg vaak in eigen kring op en maken weinig gebruik van professionele vormen van ondersteuning. De druk op familieleden, met name dochters, om mantelzorg te verlenen is groter. Uit onderzoek blijkt dat meisjes belangrijk zijn voor de opvang van hun ouders en de thuiszorg vervangen. Onbekendheid met voorzieningen voor alledaagse zorg, gecombineerd met een weerstand daartegen, kan leiden tot extreme zorgbelasting allochtone mantelzorgers

- GGZ-cliënten

Met de veranderende opvattingen over de wijze van verpleging en verzorging van mensen met een persoonlijkheidsstoornis en de grootschalige verschuivingen van de klinische naar de ambulante zorgverlening, is het beroep op mantelzorgers groter geworden. Het begrip 'gebruikelijke zorg' heeft een veel ruimer bereik dan voorheen. De risico's voor uitval en overbelasting van mantelzorgers zijn groot. Extra complicerend kan zorgmijdend gedrag van de GGZ-client zijn. De zorgprocessen duren vaak levenslang.

⁸ Er kunnen vijf risicogroepen worden onderscheiden van mantelzorgers die het gevaar lopen overbelast te raken: helpers van huisgenoten, zorgverleners die lange tijd intensief hulp verlenen, verzorgers van terminale patiënten, nabestaanden die – langdurig – hebben gezorgd voor een onlangs overleden naaste, oudere mannen die in hun eentje zorgen voor een chronisch zieke (Joost Timmerman, Alice de Boer, Jurjen ledema, De mantelval. Over dreigende overbelasting van de mantelzorger, Den Haag, SCP, 2005)

Bijlage 2. Activiteitenplan Vrijwilligerswerk

Producten	Output/ prestatie	2008	2009	2010	2011	Geraamde kosten	Dekking	Planning
Advies en ondersteuning								
<i>Informatie en advies vrijwilligersorganisaties en organisaties die met vrijwilligers werken</i>	<ul style="list-style-type: none"> -Ondersteuning en advies langdurend (aantal organisaties) -Ondersteuning en advies kortdurend (aantal organisaties) - Acquisitie en behoeftepeiling (aantal organisaties) - Gerichte advisering aan specifieke organisaties: <ol style="list-style-type: none"> 1. Aantal allochtone zelforganisaties 2. Aantal ouderenbonden 3. Het pop- en cultuurpodium het Kasteel 	5	7	10	10	Is verwerkt in de begr. Van St. Welzijn In 2008 wordt productsubsidiering ingevoerd	Zie *	Lopend
<i>Workshops en trainingen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Workshops en trainingen Wisselend afhankelijk van vraag 	10	10	10	10	Zie boven	zie *	Lopend
<i>Netwerkbijeenkomsten (voorbereiding en organisatie)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Platform Diversiteit - Vooroverleg platform - platform buurt/wijkverenigingen - Netwerk Zorg en Welzijn - Afstemming met Raad der kerken - Afstemming met Steunpunt Mantelzorg 	4 x pj	4 x pj	4 x pj	4 x pj	Zie boven	zie *	Nieuw Nieuw Nieuw Lopend Nieuw Lopend Lopend
<i>Ondersteuning bij het verkrijgen van faciliteiten (programmacoördinator)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Overzicht beschikbare ruimtes op tijdstippen; 					pm	fusie traject	Nieuw
<i>Collectieve WA-verzekering</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Verzekering aanbieden aan vrijwilligersorg. - Aantal organisaties die een verzekering afsluiten 	50	60	70	70		raads besluit zie *	2008

Producten	Output/ prestatie	2008	2009	2010	2011	Geraamde kosten	Dekking	Planning
Werving en bemiddeling								
<i>informatievragen door (potentiële) vrijwilligers</i>	aantal informatievragen van vrijwilligers	40	40	40	40	Zie boven	zie *	Lopend
<i>Bemiddeling (persoonlijk en via de digitale vacaturebank)</i>	- aantal aangemelde vrijwilligers - aantal geslaagde bemiddelingen	150 120	165 140	180 160	200 180	Zie boven	zie *	Lopend
<i>Werven van vacatures bij vrijwilligersorganisaties en organisaties die met vrijwilligers werken</i>	- aantal aangemelde vacatures	165	180	200	220	Zie boven	zie *	Lopend
<i>Project "Zilver"</i>	- aantal geworven senioren - aantal bijeenkomsten					zie boven	Tijdelijk 1) Rasgelden	Start in 2007
<i>Project "New Vision"</i>	- aantal aangemelde allochtone vrijwilligers - aantal voorgelichte potentiële vrijwilligers - aantal bijeenkomsten					Zie boven	Rasgelden tijdelijk	Start in 2007
<i>Sociaal Makelaarschap</i>	- aantal bijeenkomsten voor werkgevers - aantal aangeschreven bedrijven - aantal aangemelde bedrijven					Zie boven	Zie *	Nieuw
<i>Project maatschappelijke stages</i>						Zie boven	Zie *	
PR en promotie								
<i>Algemene campagnes</i>	MADD - jaarlijks Vrijwilligersprijs - jaarlijks Jaarmarkt Bijeenkomst nieuwkomers Alphen aan den Rijn	1 x pj 1 x pj 1 x pj 2x pj	1 x pj 1 x pj 1 x pj 2x pj	1 x pj 1 x pj 1 x pj 2x pj	1 x pj 1 x pj 1 x pj 2 x pj	Zie boven	zie *	Lopend Lopend Lopend Lopend
<i>Media</i>	vrijwilligerspagina in Alphens Nieuwsblad (Leuk om te doen) persberichten advertenties t.b.v. vrijwilligersvacatures doorlopende pagina op kabelkrant Alphen Stad	6 x pj 6 x pj 24 x pj	6 x pj 6 x pj 24 x pj	6 x pj 6 x pj 24 x pj	6 x pj 6 x pj 24 x pj	Zie boven	zie *	Lopend
<i>Doelgroepgerichte campagnes</i>	Per jaar gerichte projecten doen voor specifieke doelgroepen van potentiële vrijwilligers of problemen, gericht op promotie en werving	2 x pj	2 x p.j.	2 x p.j.	2 x p.j.	zie boven	Zie *	Nieuw

Producten	Output/ prestatie	2008	2009	2010	2011	Geraamde kosten	Dekking	Planning
<i>Vrijwilligerspas/stadspas</i>	- startnotitie - haalbaarheidsanalyse - plan van aanpak implementatie - uitvoering	X X	x	x	X	aansluitingen bij de stadspas	In PIM 2008-2011 is voor de stadspas €100.000, opgenomen.	
<i>Promotiecampagne</i>		x					Zie *	Start eind 2007
Algemeen								
<i>Professionalisering Steunpunt</i>	- Bedrijfsplan Steunpunt	X				Zie boven	Zie *	Nieuw
<i>Vrijwilligerswerk</i>	- Implementatie	X						
<i>Klanttevredenheidsonderzoeken</i>	- Rapportage over de klanttevredenheid		1x		1x	Zie boven	Zie *	Nieuw

* Een groot deel van de activiteiten voert St. Welzijn al uit. Het gaat hier voor een deel om een intensivering ervan. In het collegeprogramma zijn extra middelen opgenomen voor de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. Geplande activiteiten worden hieruit gefinancierd. Productafspraken worden nog gemaakt

Bijlage 3. Activiteitenplan Mantelzorg

Producten	Output/ prestatie	2008	2009	2010	2011	Geraamde kosten	Dekking	Planning
Waardering								
Dag van de mantelzorg	Steunpunt mantelzorg organiseert 1 x per jaar de dag van de mantelzorg	x	x	x	x	Zit in (deels) struct. sub	Zie *	lopend
Voorlichtings campagne	Kennis vergroten bij intermediairs over mantelzorg en het ondersteuningsaanbod	x				Zie boven	Zie *	nieuw
Promotie-campagne	Kennis vergroten onder mantelzorgers; toename van gebruik		x			Zie boven	Zie *	nieuw
Verbeteren van ondersteuningsstructuur mantelzorgers								
Advies- en informatie functie Wmo-loket	Extra training medewerkers Wmo-loket	x	x	x	x		Zie *	
	Opzetten van een website over mantelzorg	x					Zie *	nieuw
	Ontwikkelen informatiekaart over ondersteuningsaanbod voor wmo-loket	x	x	x	x		Zie *	nieuw
Behoeften onderzoek	Steunpunt mantelzorg houdt behoeftenonderzoek	x					Zie *	nieuw
Informatie verstrekking mantelzorgers	Meer aandacht via media					Zie boven	Zie *	lopend
	Versturen nieuwsbrief mantelzorg aan ingeschreven mantelzorgers, op jaarbasis					Zie boven	Zie *	lopend
Individuele ondersteuning	Versterken netwerk					Zie boven	Zie *	lopend
	Nazorg voor mantelzorgers van wie de naaste is weggevallen					Zie boven		nieuw
	Telefonische ondersteuning, aantal te bereiken mantelzorgers					Zie boven		lopend
	Huisbezoek, aantal te bereiken mantelzorgers					Zie boven		lopend
Producten	Output/ prestatie	2008	2009	2010	2011	Geraamde kosten	Zie *	Planning

Groepsgewijze ondersteuning	Themabijeenkomsten (invulling afhankelijk van vraag bijv. ontwikkeling ziektebeelden),					Zie boven		lopend
	Jasserie/lotgenotencontact (middag/avond)					Zie boven		lopend
	Ondersteuningscursus met algemeen maatschappelijk werk,	1	1	1	1	Zie boven		lopend
	Verdiepingscursus met algemeen maatschappelijk werk,	1	1	1	1	Zie boven		lopend
	Cursus zorgen voor een zieke thuis, op jaarbasis	1	1	1	1	Zie boven		lopend
Jonge en allochtone mantelzorgers	Voortzetten projecten jonge en allochtone mantelzorgers	x	x	x	x	Zie boven	Zie *	lopend
Hand- en spandiensten	Verbeteren informatieverstopping en doorverwijzing ondersteuningsmogelijkheden st. welzijn mantelzorgers/hulpvragers	x				Zie boven	Zie *	nieuw
Respijtzorg	Hospicezorg. De gemeente gaat in gesprek om te bezien of de huidige voorzieningen voldoende zijn en welke behoefte deze nog hebben om tegemoet te kunnen komen aan de vraag van de zorgvrager.	x					Zie *	nieuw
	Continueren en uitbreiden: via het vrijwilligerswerk worden promotieactiviteiten opgestart om meer vrijwilligers te werven						Zie *	nieuw
stadspas	Aansluiting stadspas	x						Nieuw
Wonen	Handhaven toewijzingssysteem woningen voor mantelzorgers buiten de regio	x	x	x	x		Zie *	lopend
Werken	Handhaven ontheffing sollicitatieplicht bijstandsuitkering	x	x		x		Zie *	lopend

*Een groot deel van de activiteiten voert St. Welzijn al uit. Het gaat hier voor een deel om een intensivering ervan.

Zowel in het collegeprogramma als in PIM zijn extra middelen opgenomen voor de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers.

Geplande activiteiten worden hieruit gefinancierd. Productafspraken worden nog gemaakt. Ook de geplande nieuwe afspraken worden hieruit bekostigd